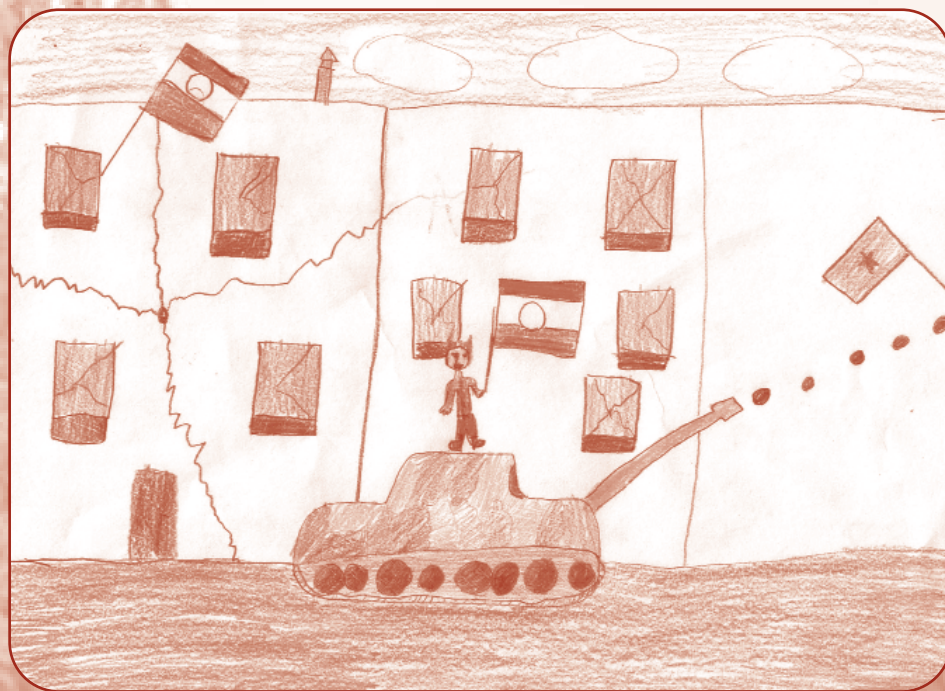

ŐRÖRÉRKERŐ

MINDSZENTHAVA

Kalendárium

- Az Állatok Világnapja

Egészség-ábécé

- A tej

Zöld mozaik

- Őszi erdő

Tudod-e?

- Érdekességek a világból

Mese

- Kinek nincs lova?

Információk

- Mit? Hol? Mikor?

Kedves Olvasók! Október 4-e az Állatok Világnapja. Ez alkalomból az Orpheus Állatvédő Egyesület egyik cikkének részleteit szeretném megosztani veletek.

Ezen a napon és az év egészében éljünk úgy, hogy a természettel, környezetünkkel, az abban található élőlényekkel való kapcsolatuk megtaláljuk a helyes utat.

Hagyományosnak mondható, hogy az Állatok Világnapja azzal telik el, hogy az állatvédők az ember által tartott gazdasági és kedvtelési állatok tenyésztését, tartását, a velük való bánásmódot összegezik.

Az állattartás két nagy osztályba sorolható: gazdasági állattartás, és kedvtelési célú állattartás. Míg a gazdasági állatok közé általában az ember számára (főleg élelmezési célból) iparszerűen tartott állatokat soroljuk, addig a kedvtelési állatok csoportjába minden más olyan állat tartozik, amelyet az ember „szeretettből”, a velük való kapcsolattartás végett tart. Nem feledkezhetünk meg ezen a napon a prémtermelés céljából tartott (Magyarországon sok tízezer ilyen célból elpusztított) állatról, és a kísérleti laborok-telepek állatairól sem.

A gazdasági állatokat iparszerűen tenyésztik, hizlalják. E jószágok sok esetben minden természetes ingertől hermetikusan elzárva, stresszel teli környezetben érik el a feldolgozási állapotukat. A tenyésztési helyről a vágóhelyig jutás országon belüli és nemzetközi formája is sok esetben gyalázatos. Libák és más szárnyasok szállítás közben sok esetben gyakran roncsolt állapotban jutnak a „végcélhoz”, a juhok és sertések a megrakott teherautókon gyakran egymást széttapossák, csontjaitukat törik a hosszú út alatt.

A kedvtelési állatok köre évről évre egyre bővebb, hiszen nemcsak kutyát-macskát tarthatunk, hanem a hiüllök, halfélék, díszmadarak, pókok-rovarak, egyéb állatok megszámlálhatatlan faja és fajtája áll rendelkezésre legális-illegális formában. Mindez azért, hogy mi, emberek tarthassuk őket. Az állatok beszerzése egyéni úton és állatkereskedések által is megvalósulhat. A kedvtelési állattartás a felelőségen kell, hogy alapuljon, a „kedvencként” tartott állatokat egy életen át kellene, hogy tartuk és gondozzuk.

Az állattartáskor fontos lenne, hogy az állat védelmében megfelelő életteret alakítsunk ki. Magyarországon évente többszáz ezer állat válik otthontalanná (megunás, érdek-telenség miatt), a gyepmesteri telepeken az országban több tízezer állat kerül elpusztításra.

A tél közeledtével ruhatárunkat is selejtezzük, és van, aki prémből készült testfedővel helyettesíti a régi kabátot. Gondoljuk arra, hogy csak az országban több tízezer szürke róka válik a prémkészítés áldozatává, a más, ilyen célból tenyésztett apró gerincesek (hörcsögök, nyércek, csincsillák) száma sok tízezer. Ha nem vásárolunk prémekeket, csökken az igény és a termelési kapacitás.

A laborállatok kérdésköre igen bonyolult. Joga van-e az embernek (mint főragadozónak) más fajú élőlényeket felhasználni arra a célra, hogy saját maga túlélését segítse? Emberi szemszögből a válasz egyértelmű: igen. De ha beleképzeljük magunkat egy laboratóriumi kísérleti állat bőrébe, a kérdésre adott válasz már nem ilyen határozott. Ilyenkor elgondolkozunk, és azt mondjuk, hogy igen, de a laboratóriumi állatok száma a világon eléri a százmilliót, védelmük fontosságára való tekintettel „saját” napjuk van, mégpedig: a Laboratóriumi Állatok Világnapja.

Minden évben április 24-e.

Az Állatok Világnapja egy lehetőséget kínál arra, hogy végiggondoljuk, mi mindent tehetünk értük. Hozzuk létre az élet tiszteletén alapuló állattartást, egy magasabb szintű környezeti kultúrát, hogy aztán majd mi emberek egymással szemben is hasonló elvárásokat támaszthassunk.

Te is lehetsz állatvédő, hiszen a bennünket körülvevő világot mi magunk alakítjuk!

(Forrás: Orpheus Állatvédő Egyesület)

Vallási ünnepek:

október 1.: Liseux-i Szent Teréz ünnepe
október 4.: Assisi Szent Ferenc emlékezete
október 18.: Szent Lukács emlékezete

Jeles napok:

október 1.: Zenei Világnap
Az Idősek Világnapja
október 4.: Állatok Világnapja
október 6.: Az Aradi Vértanúk Emléknapja
október 10.: A Lelki Egészség Világnapja
október 23.: Az 1956-os Forradalom és Szabadságharc Emléknapja

Márti

Kinek nincs lova?

Messzi indián földön, a sziú törzsnél élt egy Jakari nevű indiánfiú. Egyszer, úgy tavasz elején, megkérdezte a törzsfőnök – Bátor Sas – a törzsi gyűlésen, hogy kinek nincsen lova?

Egy hete jött egy új indián a törzshöz, akit Hosszú Nyílnak hívtak. Hosszú Nyíl Bátor Sas kérdésére hallva fel is tette a kezét, jelezve, hogy neki bizony, nincsen lova. Meg is ijedt Bátor Sas, hogy nincsen lova Hosszú Nyílnak.

Na, erre elküldte a törzsfőnök Jakarit a törzsi tisztásra Hosszú Nyíllal, hogy rögvést szerezzenek egy lovat! Ők ketten el is mentek a tisztásra. Vitték magukkal Kismennydörgést, Jakari lovát is.

Kismennydörgés ismert egy félős, gazdátlan lovat a tisztáson. Ezt el is mondta Jakarinak. Nagyon megörült ennek Jakari és rögtön szólt Hosszú Nyílnak: – Lehet, hogy hamar lesz lovad.

Megszaporázták lépteiket és hamarosan oda is értek a tisztásra. Körülnéztek, hátha ott van a lovacska, de nem találták. Tovább keresték az erdőben. Ott meg is találták, de óvatosnak kellett lenniük, mert emlékeztek rá, hogy Kismennydörgés figyelmeztette őket, a ló nagyon fél az emberektől. A félelme onnan származott, hogy egyszer a feketelábú törzs megtámadta a musztángot! Azóta félt az emberektől.

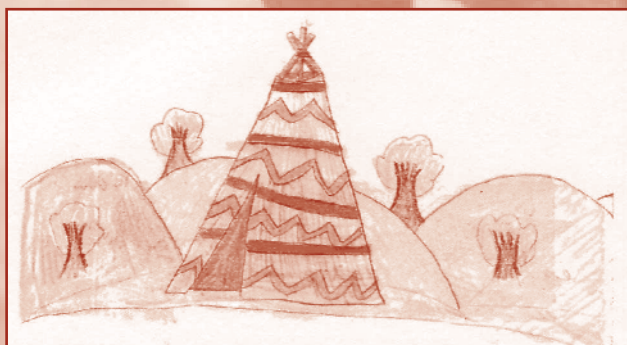

Hosszú Nyíl nem bírta tovább a várakozást, ezért ráugrott a musztáng hátára. A ló felnyerített, ledobta Hosszú Nyílat, majd elvágatott.

– Ehhez csak gratulálni tudok, Hosszú Nyíl! Mentiünk körülbelül 13 kilométert, s most mehetünk még tovább is!!! – kiabálta mérgesen Jakari.

Tovább indultak a Nagy-tóhoz. Meg is találták ott a névtelen lovat. Erre eszébe jutott Jakarinak, hogy még nincs neve a lónak!

– Figyelj, Hosszú Nyíl! Nincs is neve a lovadnak!

– Akkor adjunk neki! – válaszolta Hosszú Nyíl.

– A táborban kérdezte Bölényszem, hogy mi lesz majd a ló neve, de neki se tudtam megmondani – felelte tanács-talanul Jakari.

Kismennydörgés azonban tudta a musztáng nevét.

– Hé, fiúk! Van neve a lónak, figyeljétek csak! Hűvös Szellő, gyere ide! Tőlünk nem kell félned! – csalogatta a

lovat Kismennydörgés. – Tudom, Hűvös Szellő, hogy félsz, de ők nem a feketelábúak! Ők sziú indiánok!

– De jó! Akkor szívesen leszek a lova valamelyiküknek!

– Akkor legyél a lova Hosszú Nyílnak!

Igy lett mindenkinek lova a sziú törzsnél! Itt a vége, fuss el véle!

Őszi erdő

Már biztosan ti is megcsodáltátok az őszi fák színpompás szépségét. Piros, sárga, barna és narancssárga színekben tündököl ilyenkor ősszel az erdő. Gondolkoztatok már azon, hogy mitől van ez a csodálatos tarkaság?

A friss levelek zöld színüket egy bizonyos klorofill nevű vegyületnek köszönhetik. Ez az anyag minden zöld növényben benne van. Segít nekik abban, hogy a napfény segítségével energiát tudjanak előállítani.

Mikor beköszönt az ősz – csökken a napsütés, hűvösebbé válik az idő –, megérzik a növények, hogy lassan itt a tél. Az egy-nyáriak ekkorra már elhullatták magjaikat és szép lassan elszáradnak. A szétszóródott magocskákból majd tavasszal ismét ki fognak bújni a fűfélék, virágok és sokak bánatára még a gyomnövények is.

Az évelő növények viszont tartalékolni szeretnének, mivel télen nyugalmi állapotban vannak, mint a téli álmot alvó állatok. Ilyenek a fák, bokorfélék és a különböző fás szárú növények. A hideg idő beálltával nekilátnak „begyűjteni” a tápanyagokat. Nem engedik már, hogy tápanyag jusson a le-

velekbe, hiszen télen úgymint megfagynának. A gyorsan bomló klorofill szép lassan felszívódik, és ha a levél tartalmaz még más vegyületet is, ezek a színek válnak láthatóvá. Ha karotint tartalmaz (ettől az anyagtól sárga a sárgarépa), akkor szép sárga levelekben gyönyörködhetünk, de azok a levelek, amelyek sok cukrot tartalmaznak, pirossá fognak változni. Aztán szépen lassan ezek is lehullanak.

Ha újrahasznosításról beszélünk, akkor a legtöbb embernek a szelektív hulladékgyűjtés jut az eszébe. Pedig ezt nem csak az emberek végzik, a természet is újrahasznosítja a saját maga által termelt „hulladékot”.

Mikor a levelek lehullanak a fákról, a talajt vastag avartakaró fedi be. Erre ráesik az eső, télen a hó, majd az avar alsó rétegében megindulnak a bomlási folyamatok. A talajban lévő lebomlott szerves anyagokat humusznak nevezzük. Ez egy nélkülözhetetlen tápanyag a növények és a talajban élő apró élőlények számára. A falevelek így visszakerülnek a körforgásba, hogy tavasszal kezdődjön majd újra előlről.

Sz. Timi

Ügyeskedj!

Színezd ki a képet az utasításnak megfelelően!

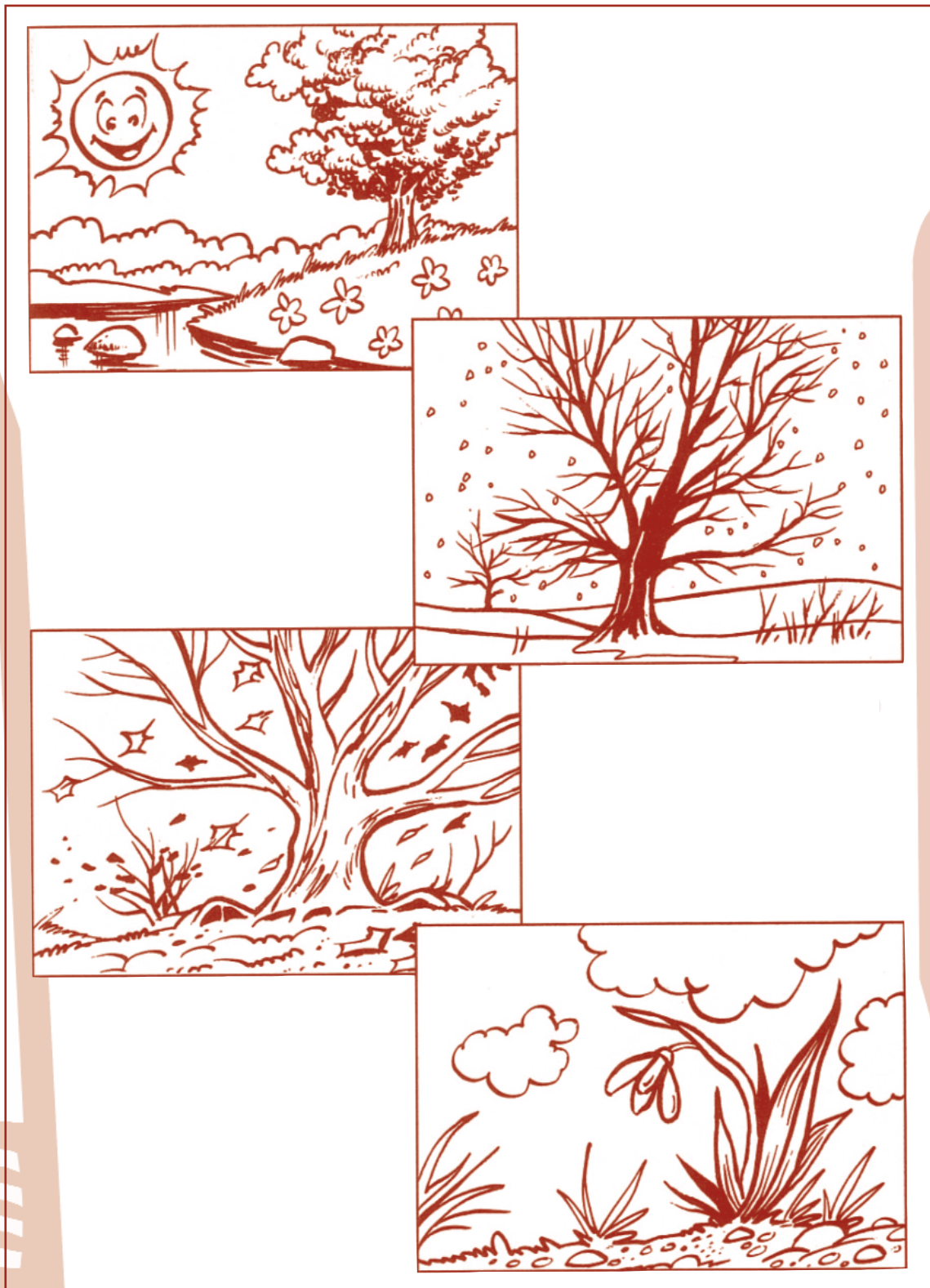
○ = piros
◊ = sárga

□ = fekete
● = zöld

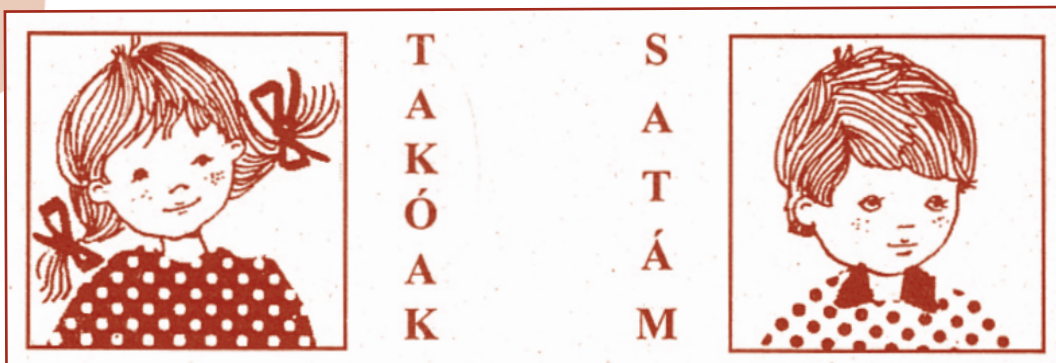
▲ = kék

Színezd ki azt a képet, amelyik megmutatja, hogy milyen évszak van most!

Hogy hívják ezeket a gyerekeket? Megtudod, ha helyes sorrendbe teszed a képük melletti betűket!

Összeállította:
Zsuzsa

Egészség-ábécé

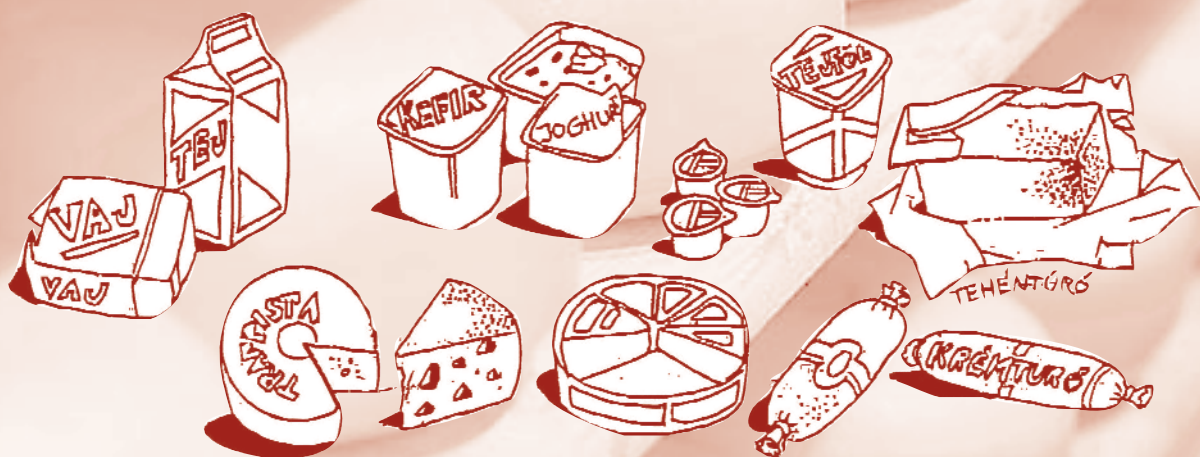
– a tej –

A tejet mint nyersanyagot sokféleképpen lehet felhasználni. Származékai a tejtermékek. Előállításuk a tejüzemekben történik, gépek alkalmazásával. Vannak olyan baktériumok, gombák, amelyek segítik ezt a folyamatot. Gomba alakítja át a tejet kefirre, baktérium savanyítja meg joghurtta vagy sajttá.

A tej és tejtermékek fogyasztásának egyik legegészségesebb módja, ha a tejbe vagy joghurtba müzlit vagy valamilyen gabonapelyhet (kukorica, zab, rizs) szórsz.

A különböző müzlik és pelyhek növényi rostokat tartalmaznak, amelyek fontosak az emésztéshez, a székletürítéshez.

Hányféle tejterméket ismersz? Színezd ki!

Ági

Mit
játsszunk?

Gyerekek! Ti mit csináltok otthon, ha odakint esik az eső? Unatkoztok? Figyelitek az ablakon leguruló kövér esőcseppeket és várjátok, hogy kisiüssön a nap? Inkább leültök a tévé vagy a számítógép elé? Ha ezeket már meguntátok, íme néhány játék, amit esős időben a testvéretekkel vagy barátaitokkal is tudtok játszani.

Az első játék az **Amóba**. Ezt biztosan már nagyon sokan ismeritek. Úgy kell játszani, hogy a játékosok felváltva elhelyeznek egy-egy jelet egy négyzetrácsos papír négyzeteiben. Mindenkinek a saját jelével játszik. (A leggyakoribb jelek az X és O, de használhattok más jeleket is. Az nyer, akinek sikerül saját jeleiből ötöt egyenes vonalban - vízszintesen, függőlegesen vagy ferdén - egymás mellé helyeznie. Hárman vagy többen is játszhatnak, de akkor célszerű különböző színű jeleket használni.

A második játék egy **árvajáték**. Ez úgy kell játszani, hogy a szoba közepén két szék közé kifeszítünk egy lepedőt. Mögé

másfél méternyire égő elemlámpát vagy íróasztali lámpát teszünk és az összes többi fényt eloltjuk. Az első játékos a lepedő lámpa felőli oldalán ül, a többiek a másik oldalon. A játékos megpróbálja a kezével egy általa választott állatnak az árnyékát megalkotni. Aki kitalálta, milyen állatra gondolt, az lesz a következő.

A harmadik játéknak következzen egy **kirakós**. Ehhez szükségetek lesz néhány képeslapra vagy képre, amit már nem szeretnétek másra használni. Ezt ollóval vágjátok szét több darabra, majd következzen az összerakás. Nehezebb és izgalmasabb úgy a játék, ha egyforma képeket használtok hozzá. A lényeg, hogy ne ugyanígy daraboljátok fel őket. Figyeljétek arra, hogy ne vágjátok túl sok darabra, mert akkor unalmassá válik a játék. Lehet versenyre is játszani, de akkor figyelni kell arra, hogy a különböző képek egyforma nagyok legyenek, és ugyanannyi darabra legyenek vágva.

Jó szórakozást kívánok!

Timi

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

A múlt hónapról maradt még néhány érdekes információ. Szeretném ezeket veletek most megosztani.

Növényi rekordok

Legmagasabb növény – A mamutfenyő, amelynek magassága a nyolcvan métert is meghaladja (ez kb. egy 20 emeletes ház magasságának felel meg).

Leghosszabb életű növény – A mamutfenyőn (emlékeztek kb. 3000 év) és a szúrosfenyőn (kb. 4500 év) kívül az örökzöld ciprus (300 év), a libanoni cédrus (1200 év) is sokáig él. A tölgy, amit hosszú életűnek tartanak hozzájuk képest rövid ideig él, hiszen csak 500-700 év az élettartama.

Legmagasabban élő növény – A Himalájában (a világ legmagasabb hegysége), kb. 6600 méter magasban találtak egy zuzmófajtát. Az Alpokban néha még 4400 méteres magasságban is megtalálható a gleccseri boglárka.

Legtöbb vizet felszívó növény – Egy pálmafajta érdemli ki ezt a címet. Ez a kúszónövény, amely 200 méternél is hosszabbra megnőhet, annyi vizet szív fel, hogy ha egy 2-3 méteres darabot kivágunk belőle, több mint 1 liter víz folyik ki a nyíláson, melyet a gyökereivel szívott fel.

Legnagyobb virág – Az óriási bűzvirágról van szó, mely egy élősködő növény. A trópusi erdők liánjain él. Ez a virág 9 méter átmérőjű és 9 kilogrammot nyom.

Legnagyobb gyökerek – A gyökerek mélységben és kiterjedésben egyaránt terjedhetnek. A sivatagi tamariszkusz például több mint 50 méteres mélységet is elérhet, ahol már a talajvízréteg található. A baobab gyökerei viszont szélességben terjednek, néha 100 méteren túlra is kinyúlnak az óriási gyökerei.

Az 1000 kérdés 1000
válasz kötet nyomán
összeállította:
Zsuzsa

Színezd ki a képet!

Információk

LAJOS U.:

Kézműves foglalkozás: október 8., 14. 16.00-tól

Filmklub: október 5., 22. 16.00-tól

Agyagozás: október 2., 9., 16., 30. (csütörtök) 16.00-tól

Pingpongbajnokság: november 2. (vasárnap) 15.00-tól

HUSZTI ÚT:

A játszótér születésnapja: október 5. (vasárnap) 15.00

Kézműves foglalkozás: október 9., 16., 30. (csütörtök) 17.00-tól

Babazene: október 6., 13., 20., 27. (hétfő) 11.00-tól

Filmklub: október 11., 25. (szombat) 15.00-tól

Kártya- és társasjátékozás: október 7., 14., 28. (kedd) 16.00-tól

KERÉK U.:

Gyöngyfűzés: október 3. (péntek) 16.00-tól

Rajzverseny: október 10. (péntek) 15.00-tól

Kártyabajnokság: október 17. (péntek) 16.00-tól

Őszi termésképzés: október 24. (péntek) 16.00-tól

Pingpongbajnokság: október 31. (péntek) 15.00-tól

ZEMPLÉN U.:

Kézműves foglalkozás: október 2., 9., 16., 23., 30. (csütörtök) 16.00-tól

Takarítónap: a pontos időpontról érdeklődjön a játszótéren!

Ezen a napon a játszótér zárva tart, de minden segítséget örömmel fogadunk.

GYŰRŰ U.:

Kézműves foglalkozás: október 1., 8., 15., 22., 29. (szerda) 16.00-tól

Játékos vetélkedő: október 24. (péntek) 16.00-tól

Takarítónap: október 16. (csütörtök)

Ezen a napon a játszótér zárva tart, de minden segítséget örömmel fogadunk.

SILVÁNUS SÉTÁNY:

Kézműves foglalkozás: a pontos időpontról érdeklődjön a játszótéren!

Takarítónapok: október 2., 3. (csütörtök, péntek)

Ezekén a napon a játszótér zárva tart, de minden segítséget örömmel fogadunk.

SOLYMÁR UTCA:

Agyagozás: a pontos időpontról érdeklődjön a játszótéren!

Énekes-mondókás foglalkozás: október 2., 9., 16., 23., 30. (csütörtök) 11.00-tól

Kézműves foglalkozás: kicsiknek október 7., 14., 28. (kedd) 16.00-tól

Kézműves anyukáknak: október 21. (kedd)

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Kedves Gyerekek!

Egy régi orosz játékot készíthettek el most papírból, ez a maruszja baba. A kiszínezett, kivágott és a pontozott ragasztófülekkel összeragasztott babákat egymásba tudjátok nagyság szerint tenni. Jó játék az esős napokra.

Jó munkát!

Zsuzsa

